Rahoitusmarkkinaosasto
Ylijohtaja Pauli Kariniemi

K 22/2022 vp Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2021 – Talousvaliokunnan asiantuntijakuuleminen

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2021 (K22/2022 vp) antaa kattavan kuvan Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuonna. Keskityn lausunnossani muutamaan Suomen rahoitusmarkkinoiden kannalta ajankohtaiseen politiikkateemaan, joita on käsitelty kertomuksessa.

Toimintaympäristön muutos

Toimintakertomuksen lukeminen muistuttaa hyvin kuinka nopeasti toimintaympäristömme on viimeisen vuoden aikana muuttunut. Vain hetki sitten huolenaiheena oli matalat korot ja deflaation uhka. Nyt näkymät ovat kovin toisenlaiset sodan, inflaation kiihtymisen ja rahapolitiikan virityksen muutoksen myötä. Aiempaa korkeampi korkotaso on jo johtanut varallisuuserien hintojen korjausliikkeeseen, nostaa lainanhoitokustannuksia ja voi pahimmillaan johtaa rahoitusmarkkinoiden epävakauteen. Myös turvallisuusympäristön heikkeneminen vaikuttanut rahoituspalveluiden tarjoajiin. Tilanne korostaa varautumisen merkitystä ja riskien hallintaa. Toimintaympäristön arvaamattomuuden johdosta on syytä varautua yllätyksiin myös jatkossa.

Pankkisektorin sääntely ja valvonta, ml. makrovakauspolitiikka

Suomessa valtaosa rahoituksen välityksestä tapahtuu pankkien toimesta. Viime kuukausina talousvaliokunnassa on keskusteltu sekä Basel III uudistuksen viimeistelystä, että EU:n makrovakausvälineistön uudelleen tarkastelusta. Valiokunta on kantanut huolta sääntelyuudistusten vaikutuksista mm. rakentamiseen ja luotonantoon yleisemminkin. Huolena on, ettei EU sääntely ota riittävästi huomioon suomalaisia erityispiirteitä. Huolet otetaan vakavasti. Iso kuva on kuitenkin syytä pitää mielessä.

Vaikka suomalaisten pankkien riskipainotetut vakavaraisuusluvut ovatkin vahvalla tasolla, riskipainottamattomalla omavaraisuusasteella mitattuna tilannekuva näyttää hieman erilaiselta. Mm. IMF on juuri valmistuneessa arviossaan kiinnittänyt huomiota myös rahoitusjärjestelmämme haavoittuvuuksiin eli mm. kotitalouksien kasvaneeseen velkaantumiseen, pankkisektorimme rajat ylittäviin kytköksiin ja voimakkaaseen riippuvuuteen markkinarahoituksesta.

Jos asuntomarkkinoiden korjausliike esim. Ruotsissa syvenee tai pankkien riskimallien oletukset osoittautuvat vääriksi, niin edessä voi siis olla yllätyksiä meilläkin. Emme siis välttämättä ole aina ja ikuisesti turvassa pankkien ongelmilta. Olemmehan itsekin sen kokeneet karvaasti 1990-luvun lamassa. Vakavarainen pankkisektori on ollut viime vuosien kriiseissä vahvuutemme. Se on paras tae että reaalitalouden luotonsaanti ei häiriinny laskusuhdanteessa. On yhteiskun-

nan kokonaisedun kannalta tärkeää, että näin säilyy myös jatkossa. Tämän johdosta kansainvälisten standardien huolellinen toimeenpano on myös meidän kannaltamme tärkeää.

Digitalisaatio, maksaminen ja peruspankkipalvelut

Pankkivaltuusto on parina viime vuonna korostanut peruspankkipalvelujen saatavuutta ja palvelujen toimivuutta kaikissa olosuhteissa. Suomen Pankki ja Finanssivalvonta ovatkin tehneet lakialoitteen valtiovarainministeriölle käteisen saatavuuden ja käytettävyyden varmistamiseksi.

Jaamme valtiovarainministeriössä nämä tavoitteet. Maksamisen alueella sääntelyn tulisi varmistaa, että myös digitalisoituvassa maailmassa sekä kuluttajilla että yrityksillä on edelleen vähintäänkin kohtuullinen pääsy käypiin maksutapoihin. Tämä koskee niin käteisen kuin myös suunnitteilla olevan digitaalisen keskuspankkirahan saatavuutta ja käytettävyyttä.

Sääntelyn ajantasaisuuden ja kattavuuden varmistamiseksi esitämme, että ensi vaalikaudella selvitetään:

- peruspankkipalveluiden sääntelyn ajantasaisuutta ja mahdollisia muutostarpeita;
- käteisen saatavuuteen ja käytettävyyteen liittyviä mahdollisia sääntelytarpeita sekä
- digitaalisen euron roolia maksamisessa ja siihen liittyvää sääntelytarvetta.

Selvitystyössä pitää luonnollisesti huomioida aihealueen EU-tason mahdolliset sääntelyaloitteet sekä eurojärjestelmässä käynnissä oleva työ koskien digitaalisen euron mahdollista lanseerausta.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen ja sanktioiden noudattaminen

Pankkivaltuusto on kertomuksessaan kehottanut Finanssivalvontaa varmistamaan, että rahanpesun estämisen valvontaan liittyneiden ongelmien korjaukset viedään loppuun ja valvonta saadaan riittävälle tasolle. Lisäksi kertomuksessa peräänkuulutetaan, että kotimaisten pankkien pitää noudattaa Venäjän hyökkäyksen vuoksi asetettuja pakotteita. Rahanpesun estäminen on luonnollisesti tärkeä aihealue, josta Suomi on valitettavasti saanut moitteita OECD:n alaiselta FATF:lta ja EU:n komissiolta.

Valvonnan ohella myös sääntelykehikossa on edelleen korjattavaa. Eduskunnan talousvaliokunnassa on tämän vuoden tammikuusta lähtien ollut käsittelyssä rahanpesulainsäädännön osittaisuudistusta koskeva hallituksen esitys (HE 236/2021 vp), jonka eteneminen vielä tällä eduskuntakaudella on erittäin tärkeää myös Suomen maineriskin kannalta.

Valtiovarainministeriössä toivomme, että esityksen käsittely saadaan valmiiksi valiokunnassa, sillä kyse ei ole pelkästään kansallisen sääntelyn muuttamisesta, vaan myös ulkopoliittisesti Suomen uskottavuudesta kansainvälisenä toimijana rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä sekä pakotteiden täytäntöön panijana näinä epävarmoina ja jännitteisinä aikoina.

Turvallisuusympäristö, kyberriskit ja varautuminen

Kertomuksessaan pankkivaltuusto on myös kehottanut Finanssivalvontaa varmistamaan valvontatoimillaan, että kybervaikuttamiseen on riittävästi varau-

duttu. Kehotuksen merkittävyys on luonnollisesti Venäjän hyökkäyssodan aloittamisen jälkeen entisestään kasvanut. Joidenkin arvioiden mukaan käynnissä on varustelukierre, joka jossain vaiheessa merkitsee vaikutuksiltaan merkittävän kyberhyökkäyksen onnistumista mahdollisesti myös rahoitussektorilla.

Rahoitusmarkkinoiden vakaa ja häiriötön toiminta on edellytys yhteiskunnan toimivuudelle. Rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin häiriöt ja kriittisten järjestelmien käytön estyminen voivat vaarantaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuuden. Kesällä eduskunta hyväksyi lakipaketin, jonka tavoitteena oli päivittäismaksamisen turvaamisen edellyttämien toimenpiteiden toteuttaminen lyhyellä aikavälillä ja varautuminen tilanteeseen, jossa luottolaitosten tavanomaisesti käyttämät järjestelmät eivät ole käytettävissä. Tämä oli tärkeä askel rahoitusalan varautumisen vahvistamiseksi. Kehitystyötä tulee kuitenkin jatkaa myös ensi vaalikaudella mm. arvopaperiliikkeen varautumisen osalta.